

Suteikus Laisvės kovų dalyvio statusą, LLKS sveikina Aldoną Zalatoraitę ir Širvintų parapijos kleboną monsinjorą Juozapą Dobrovolską.

Ar bus laisvės kovotojams paminklas Vilniuje?

Dr. Juozas Parnarauskas,

Laisvės kovų dalyvis

Jau dešimt metų Lukiškių aikštės kamputyje pūpsa granito plokštė su įrašu: **„ŠIOJE AIKŠTĖJE BUS ĮAMŽINTAS NEŽINOMO PARTIZANO IR KOVOTOJO DĖL LIETUVOS LAISVĖS ATMINIMAS. 1995 m. GEGUŽĖS 20 d.“**. Dešimtys Laisvės kovotojų per tą dešimtmetį iškeliavo Anapilin taip ir nesulaukę jų žygių įamžinimo ... Vilniaus miesto savivaldybė jau yra priėmusi sprendimą, kad iki 2006 metų rudens memorialas Lukiškių aikštėje bus. Dėkingi Vilniaus merui! Deja, iš aukštų Seimo ir Vyriausybės rūmų konkrečių pažadų vis nėra. Žinoma, pagerbti Lietuvos sportininkus, kurie gins Lietuvos vardo garbę olimpiadoje, reikia. Gerai, kad skirta pora milijonų. Laisvės kovotojų nuopelnai Lietuvos istorijai ir garbei didesni, bet kelių milijonų vis nėra. Matyt, vyriausiosios valdžios atstovams visai negėda atitinkamomis progomis gerbti Laisvės kovotojų atminimą prie Lukiškių aikštės pakraščio piramidėlės, sukrautos iš politinių kalinių ir tremtinių suvežtų iš visos Lietuvos akmenėlių.

Niekaip iš atminties daugeliui Laisvės kovotojų neišdyla skaudus įžeidimas, kai 2002 m. gegužės 30 d. Seime vyko svarstymas dėl valstybinių pensijų suteikimo sribams ir kolaborantams. Salėje tada buvo ir kelios dešimtys Laisvės kovotojų, Sibiro lagerių katorgininkų. Posėdžiui baigiantis seimūnas M. Pronsčius visai salei riktelėjo: „Partizanai - tai banditai!“. Ir niekas į šį spjūvį Laisvės kovotojams į veidą iš valdančiųjų niekaip nesureagavo. Mat M. Pronsčius, nuo komjaunimo ideologo iškilęs iki Plungės LKP RK pirmojo sekretoriaus, matyt ir dabar jaučiasi tarp bendraminčių. Peršasi mintis, kad valdžios viršūnėje memorialas nepopuliarus, jei ne daugiau ... Ir skirstėsi buvę Laisvės kovotojai iš posėdžio Seime su rakštimi širdyje. Šiomet viename pasitarime, kuriame pirmininkavo V. Andriukaitis, buvo paklausta, kodėl nuo Žaliojo tilto nenuimami sovietmečio reliktai-skulptūros. Pirmininkaujantis labai oriai pareiškė: „Maironis yra pasakęs - neskubėkite griauti paminklų!“. Matyt, turima mintyje, - gal prireiks jų ... Lietuvos Laisvės kovotojų sąjungos iniciatyva Lukiškių aikštėje prieš tris metus pastatytas ažuolinis, meniškai išskaptuotas kryžius. Visos pasaulio valstybės savo sostinėse turi centrinės aikštės, kuriose pastatydinti didingi kovojusiems už

Laisvę paminklai. Lietuvoje jau penkiolikti metai Lukiškių aikštė tuščia. Sveikintina, kad sostinės meras atsiliepė į LLKS iniciatyvą. Tikėkime, kad žodžiai taps konkrečia veikla.

Memorialas - architektūrinis statinys atminimui įamžinti. LLKS leidžiamas žurnalas „Varpas“ gauna siūlymus, koks forma ir turiniu turėtų būti paminklas. Pirmučiausia - DIDINGAS, įkūnijantis tūkstančių Tautos sūnų ir dukrų, aukojusių gyvybes už Lietuvos Laisvę, atminimą. Tautos istorijoje faktų aibė: 1831 m., 1863 m. sukilimai, 19 a. knygnešystė - unikalūs, pasaulio kultūros istorijoje neturintis pavyzdžio, kovos už kultūrą žygis, 1918 - 1920 m. kova už pirmosios Nepriklausomos Lietuvos Respublikos sukūrimą, Tautos neginkluotas pasipriešinimas naciams ir sovietams, partizaninis karas, trukęs net dešimt metų, prieš 50 kartų skaitlingesnę okupantą, 1989 - 1991 m. Tautos neginkluotas sukilimas ir pergalė, išėivijos Lietuvos laisvinimo veikla. Žinoma, viską pavaizduoti apibendrintai nėra paprasta. Kai kam rūpėtų ir viduramžių bei naujųjų laikų įvykius atspindėti, kai kas siūlo, kad memorialas būtų šiuolaikinis, madingas. Tačiau mada yra trumpalaikis blykstelėjimas, keičiamas naujesne mada. O memorialas statomas ne vien šiai dienai, šiai madai, o šimtmečiams, kartų kartoms! Tikrojo meno kūriniai - klasikiniai. Ar ne į klasikinius reikia orientuotis? Memorialo turinį turėtų apibrėžti patriotiški istorikai, o meno priemonėmis įkūnyti - architektų ir skulptorių gebėjimas ir garbinga priedermė. Žinia, kiekviena valstybė didžiuijasi ir gerbia savo HERBĄ. Manychiau, memorialo centre turėtų būti herbas, kurį tarsi „saugotų“ sukilėlio, partizano, knygnešio, kario rankos. Memorialo pjedestale galėtų būti skydai su Laisvės kovų datomis bei trumpais įrašais (gal ir su anų įvykių kitokiais akcentais). Prieš memorialą - Amžinosios ugnies įrenginys su jį supančia tautine tema plytelių puošyba.

Pirmosios Nepriklausomos Lietuvos Respublikos kūrėjai, neturėdami nei lėšų, nei dabartinės technikos, nei puikių dabartinių architektų bei skulptorių, sugebėjo pastatyti Laisvės paminklą. Antrosios Nepriklausomos Lietuvos Respublikos valdžiai ir 14 metų memorialui per trumpas laikas! Tada rūpėjo, dabar kai kam - ne mano daržas, ne mano pupos. Nei didžioji žiniasklaida, nei partijų vadai, nei verslo magnatai galvos nesuka; Laisvės kovotojai iškovojo Laisvę, tegul ir paminklą sau pasistato. Gal taip ir teks, kitaip ir paskutinis gyvas Laisvės kovų dalyvis neišvys memorialo (didžiausia jų dalis jau iškeliavo Anapilin, neišvydę pagarbos simbolio).

O valdžių vyrai ir toliau „pagerbs“ švenčių progą Laisvės kovotojus prie akmenėlių piramidėlės ...